

Y 13604 4-A

ÖVERLÄMNAT AV VIDLUND/IP-HAAG 91/118.

Översättning av tidningsartikel införd i Algemeen Dagblad 911114.

Dnr. Fi 810-91
91-11-18
RIKSKRIMINALPOLISEN Väldsfoteln/2

MORD TYSTAS NER

Stark kritik från f.d. kommissarie i ärendet Olaf Palme från vår korrespondent.

DEVENTER - Judiciella myndigheter i Nederländerna tystar ner ärende som kan ge mer klarhet i mordet på statsminister Olaf Palme.

Detta förklarar f.d. poliskommissarie R.W. van Soest från Deventer i veckobladet "Vrij Nederland" denna vecka. "Vi har judiciella myndigheter, som genom oduglighet och långsinthet försummar en utredning i ett mordärende", säger Van Soest. Enligt honom blev den kurdiske advokaten Bilgili från Deventer mördad 1987 eftersom han hade givit upplysningar till svenska judiciella myndigheterna beträffande mordet på Palme.

STOPP

En närmare utredning av denna teori sattes stopp för av åklagaren i Zutphen. Denne skulle ha handlat på detta sätt på grund av långsinthet, eftersom Van Soest, som var handläggare av mordärendet på Bilgili, inte ville ta med honom till Sverige. Enligt den exkommissarien mördades asylsökande Mahmut Bilgili (33) 1987 på grund av att han lämnat information till de svenska myndigheterna om mordet på statsminister Olaf Palme. Bilgili, vilken tidigare var aktiv för det Kurdiska Abetarpartiet PKK, skulle ha lämnat informationen p.g.a. att han inte var enig med partiets radikala linje.

Van Soest, som avgick i fjol p.g.a ryggbesvär, tycker att omständigheterna runt mordet på Bilgili bevisar att det var mer på gång än bara en "simpel uppgörelse". Detta påvisar bl.a. offrets brutna fingrar, att Bilgili härigenom ingående skulle ha förhörts. Dessutom påträffades i hans våning ett kuvert med tidningsurklipp om mordet på Palme.

KURDER

Denna teori har väckt de svenska myndigheternas intresse. Enligt B. Widlund vid den Svenska ambassaden i Haag finns det i Sverige intresse för ärendet, på det villkor att Van Soests teori närmare underbyggs.

Van Soest försökte redan i början av 1990 hos åklagarmyndigheten i Zutphen att få denna underbyggnad till stånd. Emellertid utan något resultat.

Efter Palme-mordet greps ett antal kurder i Sverige. Van Soest förmodar att detta skedde efter upplysningar från Bilgili. De anhållna kurderna var tvungna att släppas p.g.a bristande bevis.

Bland de frisläppta kurderna befanns sig den västeuropeiska ledaren för PKK, Huseyn Yildirim, en kurdisk advokat, som arbetat tillsammans med Bilgili på samma kontor i Turkiet. Runt en månad efter dennes frisläppande i Sverige försvann hans f.d. kollega Bilgili i Deventer.

26-91 HaD

OÅTKOMLIG

Yildrim förblev oåtkomlig för Van Soest. "Vi har försökt många gånger att få tala med honom; avtal hölls aldrig". Yildrim blev misstänkt genom detta uppförande och anses nu som strategen bakom mordet på Bilgili.

Utförandet av mordet skulle ha lämnats i händerna på Osman O. och Ercan H., en kusin (eller brors/systerson) till Bilgili. Genom att dra in den sistnämnde i ärendet skulle mordet få karaktären av en släkttvist.

Översättning av tidningsartikel i Algemeen Dagblad 91115

AKLAGARMYNDIGHET NEGLIGERAR F.D. POLISMANS AVSLÖJANDEN

ZUTPHEN - Aklagarmyndigheten i Zutphen bedömer det fortfarande inte vara aktuellt att göra en närmare utredning beträffande sambandet mellan mordet på Palme 1986 och mordet på den kurdiske asylsökande Bilgili i Deventer ett år senare.

Detta meddelade åklagare J.C. Buttinger igår som svar på uttalanden från f.d. kommissarie R.W. van Soest h.h. i Deventer.

Enligt Van Soest vägrar man redan sedan mer än ett år tillbaka att undersöka en ny teori om eventuella samband mellan de båda mordärendena. Den tidigare polismannen påstår att Bilgili likviderades på grund av att han lämnat information om mordet på Palme till svenska judiciella myndigheter.

Buttinger vägrar att gå in på innehållet i de båda ärendena. De detaljer som Van Soest har berättat om beträffande mordet på Bilgili faller formellt under tystnadspliktsbestämmelserna, enligt Buttinger. "Ärendet finns fortfarande hos domaren", enligt åklagaren, som däremot vill framföra att en närmare utredning efter prövning inte utförts.

JEROEN TERLINGEN ■ 'Men maakt zich drukker over het feit dat ik rechtstreeks stukken stuur aan de landelijke officier van justitie dan over het oplossen van een moord,' zegt R.W. van Soest. Van Soest, ex-politie-commissaris in Deventer, was belast met het onderzoek naar de moord op de Koerdische advocaat Bilgili op 26 maart 1987. Na een langdurig onderzoek, dat hij ook nog voortzette toen hij in de ziektewet belandde, ontdekte hij dat er mogelijk een link bestond tussen zijn zaak en de moord op de Zweedse premier Olaf Palme. Maar de procedure voor een vervolgonderzoek werd zo vertraagd dat de politiemann zijn voorstel uiteindelijk maar terugtrok. Op het gevaar af als een rancuneuze recalitrant te worden afgeschilderd, besluit Van Soest nu alsnog de publiciteit te zoeken over de affaire-Bilgili. Hij geeft het toe: niet meer uitsluitend omdat hij geen genoeg neemt met justitiële laksheid, maar ook om zijn zelfrespect te behouden.

Op 5 februari 1987 verdween Mahmut Bilgili (33), een Koerdische advocaat die in januari 1986 in Deventer asiel vroeg. Op 26 maart 1987 werd zijn stoffelijk overschot opgevist uit het Twentekanaal bij Markelo. Bilgili was vermoord. De patholoog-anatoom stelde vast dat hij moet hebben geleefd toen hij in het water werd gedumpt. Gebroken vingers en een wond aan het achterhoofd waren vermoedelijk veroorzaakt door een schip. Politiecommissaris R.W. van Soest (51) beet zich in de affaire-Bilgili vast. Van Soest, vanaf 1971 hoofd van de recherche in Deventer en vanaf 1979 leider van het recherchebijstandsteam in Overijssel, had een grote reputatie. Procureur-generaal

J.H.G. Boekraad uit Arnhem beschreef hem als een uitstekende recherchechef, een terrier, die met zijn mensen voor een opvallend hoog 'oplossingspercentage' in stad en provincie zorgde. Desondanks werd de moordenaar van Bilgili niet gevonden. In de zomer van 1988 werd de zaak op de plank gelegd.

Op hetzelfde moment belandde Van Soest wegens rugklachten in de ziektewet. De Deventer commissaris onderging in 1989 ook nog een reeks operaties aan zijn ruggewervels. In de herstelperioden tussen zijn periodieke ziekenhuisopnamen voelde hij zich te goed om alleen maar uit het raam te gaan zitten kijken.

Hij verdiepte zich opnieuw in de zaak-Bilgili, die hem maar niet met rust liet. Hij nam alle processen-verbaal nog eens door en bestudeerde de geschiedenis van de Koerden en de ontwikkeling van de PKK, de gewelddadige Koerdische Arbeiderspartij, en kreeg nieuwe informatie van de Duitse en Nederlandse inlichtingendiensten.

In februari 1990 schreef Van Soest een nota aan de officier van justitie in Zutphen mr. G.J. de Haas. Daarin stelde hij vast dat hij vele en gegronde redenen had om aan te nemen dat Mahmut Bilgili was vermoord omdat hij de Zweedse autoriteiten informatie had verschaft over de daders van de moord op Olaf Palme. Van Soest wilde in eerste instantie dat het onderzoek naar de moord op de advocaat nieuw leven werd ingeblazen. Een onopgeloste zaak was nu eenmaal een nagel aan zijn doodskist. Dat daarmee wellicht de samenhang werd aangetoond tussen de moord op Bilgili en die op Olaf Palme was een spectaculaire bijkomstigheid, waarmee zijn Zweedse collega's hun voordeel konden doen. Daarom stelde hij het openbaar ministerie een aantal concrete stappen voor om zo gauw mogelijk de deugdelijkheid van zijn theorie te beproeven.

Maart 1990 reageerde mr. G.J. de Haas uitermate lauw op het initiatief van de Deventer commissaris. Hij wilde net de zaak-Bilgili als afgedaan beschouwen. De commissaris: 'De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat mijn persoonlijke verhouding met de officier van justitie uiterst koel was. Toen ik in 1987 voor onderzoek naar Zweden moest, wilde hij mee en bazuinde hij in mijn korps rond dat hij toch maar mooi een snoepreisje had versierd. De dag voor ons vertrek heb ik hem toen duidelijk gemaakt dat ik geen prijs stelde op zijn gezelschap.' Van februari 1990 tot september 1991 heeft commissaris R.W. van Soest geprobeerd een vervolgonderzoek naar de moord op Mahmut Bilgili te bewerkstelligen - onder andere omdat zijn Zweedse collega's hem

daar om vroegen. Tevergeefs. Uiteindelijk besloot hij zijn ervaringen naar buiten te brengen om daarmee kamerleden de gelegenheid te geven de minister vragen te stellen over het beleid van het openbaar ministerie in de zaak-Bilgili.

Van Soest nu, nog steeds niet in dienst: 'Op het moment dat de Deventer politie eind maart 1987 het stoffelijk overschot van Mahmut Bilgili vond, zat beet toevallig een aantal van zijn landgenoten in de cel. Op 15 maart vierde de Koerdische gemeenschap in Deventer zijn nieuwjaarsfeest. Bedacht op eventuele problemen tussen vertegenwoordigers van elkaar bestrijdende politieke partijen reden we naar de schouwburg om te zien of de bijeenkomst rustig verliep. Toen we aankwamen heerste er een enorme paniek. Er was geslagen met honkbalknuppels en in de menigte geschooten. De daders van de aanslag, waarbij wonderbaarlijk genoeg maar zes mensen werden gewond, liepen ons recht in de armen. Tijdens de verhoren bleek dat het harde jongens waren van de extremistische PKK. Een van de verdachten van de aanslag in de schouwburg sloeg door toen het stoffelijk overschot van Mahmut Bilgili boven water kwam nadat we hem wekenlang hadden verhoord. Hij bekende dat zijn huis in Hengelo als vergaderplaats diende voor de PKK. Toen hij op 5 februari 's avonds thuiskwam, trof hij daar zijn mede-PKK'er Ercan H. aan en het ingepakte, ogenschijnlijk levenloze lichaam van de advocaat. Onze verdachte hielp H. het pakket naar het Twentekanaal te brengen. Daarna verdween zijn makker, die wij al zochten omdat hij de laatste persoon was met wie Bilgili in Deventer werd gezien, uit het zicht.' Onder de gearresteerde Koerden bevond zich ook Osman O. (naar later bleek een valse naam) uit Rotterdam, die zich op 5 februari 1987 tegen zijn gewoonte in al om acht uur 's morgens bij de Vreemdelingendienst meldde en die voor de rest van die dag een vaag alibi had. Betrokkenheid bij de moord op Bilgili ontkende hij - net als zijn aandeel in de aanslag in de Deventer schouwburg. Maar voor dat laatste feit werd hij op grond van getuigenverklaringen tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Van Soest: 'Je gaat natuurlijk op zoek naar een motief in beide affaires. Ik ben naar Zweden geweest, omdat mijn collega's daar na de moord op Olaf Palme in februari 1986 onderzoek hebben gedaan naar de PKK-organisatie. Ik ben naar Turkije gegaan om met familie en bekenden van Bilgili te spreken. Ik ontdekte dat hij helemaal

geen Koerd was, maar een Turk die trouwde met een meisje uit een PKK-familie en hoog steeg in de hiërarchie van de Arbeiderspartij. Als advocaat kon men hem goed gebruiken - hij verdedigde een aantal PKK'ers - maar volgens zijn vader ging zijn medewerking niet van harte en was ook zijn huwelijk een papieren affaire.'

Onlangs zijn vooraanstaande positie binnen de PKK ging Bilgili in militaire dienst in Turkije. De PKK nam hem dat kwalijk en verraadde zijn PKK-activiteiten aan de Turkse autoriteiten. Daarvoor is hij vervolgd en veroordeeld. Toen de PKK-top dacht dat hij zijn lesje had geleerd, werkte Bilgili in Turkije samen met Huseyin Yildirim, nu een van de meest vooraanstaande PKK'ers in Europa, die na de moord op Palme in Stockholm werd gearresteerd. We hebben tot in den treure geprobeerd Yildirim te spreken te krijgen, maar hij weigerde ieder contact. In tegenstelling tot wat Bilgili beweerde toen hij asiel vroeg in Deventer was hij voor zijn komst op diverse plekken in Europa actief, terwijl zijn vrouw in Ankara bleef wonen. In december 1985 werd hij in Frankfurt uit het vliegtuig naar Syrië gehaald omdat hij met valse papieren reisde. Mijn indruk is dat Mahmut Bilgili op dat moment letterlijk en figuurlijk op weg was naar de PKK-top in Damascus. De PKK had plannen met hem, hoewel hij zich hoe langer hoe minder bij de organisatie thuisvoelde. Zo gauw hij zich in Deventer vestigde, zette hij zijn PKK-bezigheden op een laag pitje. Wij weten dat hij een paar maal - onder anderen van Ercan H. - op zijn donder heeft gehad vanwege zijn geringe inspanningen voor de goede zaak. Hij voelde zich steeds meer aangesproken tot de Rizgari's, een gemiddeld politieke groepering die het nieuwjaarsfeest in de schouwburg organiseerde. Is hij daarom vermoord? Wilde hij met de PKK breken en wist hij te veel? En wat had de aanslag in de Deventer schouwburg daar dan mee te maken?

Op 4 maart 1988 heb ik de officier van justitie in Zutphen een reeks aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek. Bovendien vroeg ik als adviseur van het programma Opsporing verzocht aan Eduard Zimmermann of 'we in zijn programma X Y ungelofte hoofdverdachte Ercan H. mochten laten zien, van wie we konden aannemen dat hij zich in Duitsland ophield.' Zimmermann vond het prima, maar minister Korhals Altier gaf geen toestemming. Justitie was in die periode uiterst terughoudend met opsporing via de televisie. Er werd via Interpol een oproep gedaan om Ercan H. aan te houden en voor te geleiden. En dat was het. De zaak-Bilgili werd op de plank gelegd en ik verdween die zomer in de ziektewet.'

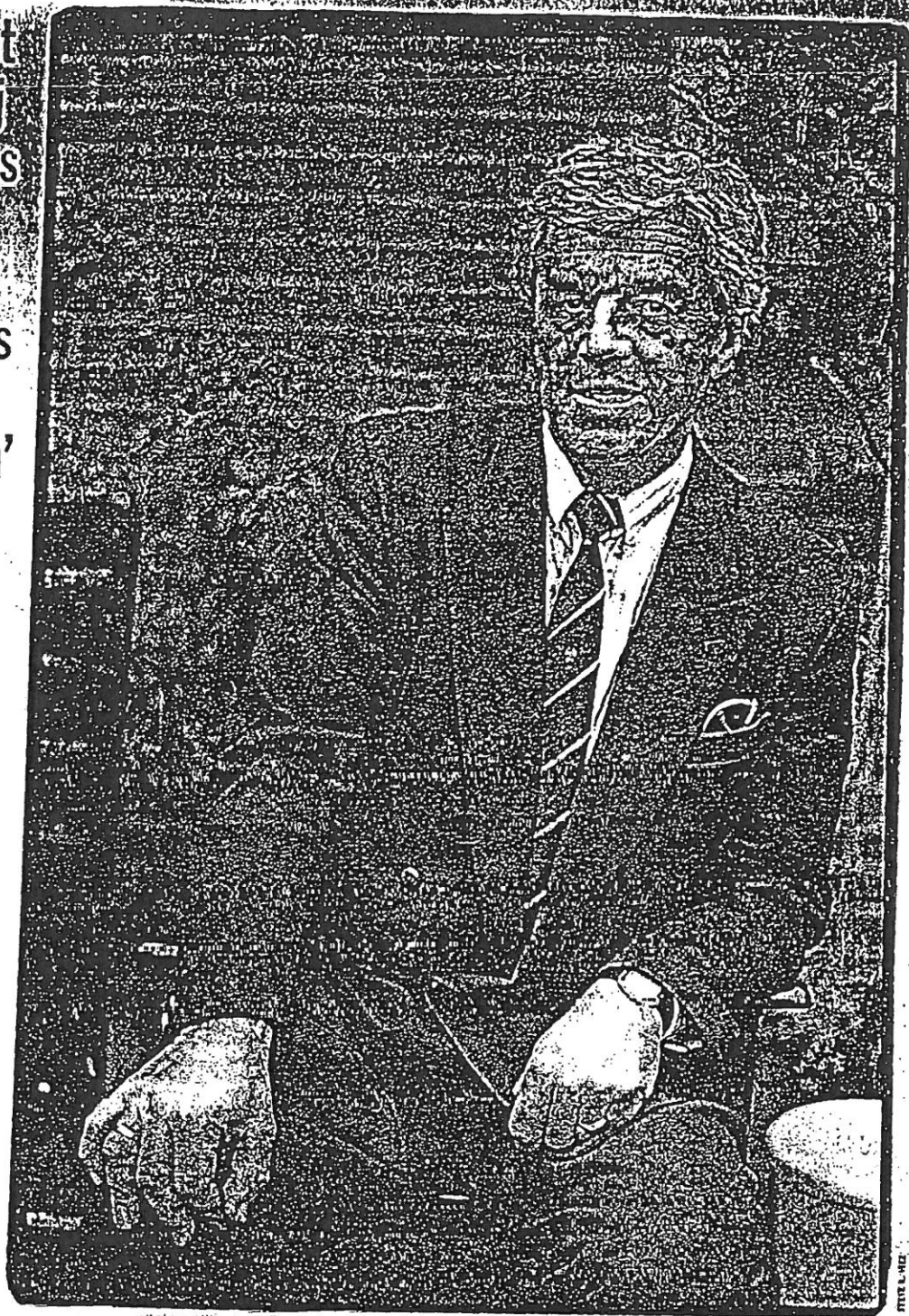
DE AFFAIRE-BILGILI

Commissaris R.W. van Soest bijt zich vast in zijn moordzaak

Tussen de operaties door gebruikt de Deventer commissaris zijn dagen intensief.

Van Soest: 'Ik ontdekte dat de PKK een eigen rechtsgang heeft, met straffen die variëren van gedwongen overplaatsing, bijsholing en openlijke afkeuring tot tribunaal met een doodvonnis. In hun eigen geschriften meten ze hun terroristische activiteiten altijd breed uit, maar over de moord op Bilgili werd met geen woord gerept. Waarom werd de advocaat vanuit Deventer eerst naar een huis in Hengelo meegenomen alvorens hij werd vermoord? Als het alleen maar om een executie ging, had men al die moeite niet hoeven doen. In de vrijwel lege woning was een driehoekje uit de vloerbedekking gemiddeld. Toen de technische dienst het beton eronder onderzocht, werden bloedsporen ontdekt die van Bilgili afkomstig waren. Hij moet voordat hij bewusteloos werd afgevoerd tot bloedens toe zijn geslagen. En dan die gebroken vingers, dat bleek binnen de PKK geen on gebruikelijke martelmethode om iemand tot een bekentenis te dwingen. Maar een

'Bilgili moet
voordat hij
bewusteloos
werd
afgevoerd
tot bloedens
toe
zijn geslagen'

bekentenis waarvan of waarover? Dat hij de PKK in de steek wilde laten? Dan kwam de uitzonderlijk zware straf, meer dan een jaar nadat Bilgili zich in Deventer terugtrok, wel erg laat. Wat me ook niet lekker zat, was dat bij de aanslag in de schouwburg, waarbij twee van de drie zwaargewonden Zweedse Ringers waren, een zware jongen als Osman O. was ingeschakeld, verdacht van een PKK-moord in Hamburg. Was het wel een ordinaire orderverstoring om duidelijk te maken dat alleen de PKK dit soort nieuwjaarsfeesten mocht or-

ganiseren, zoals we tot dan toe sannaamen? Bij het lopende onderzoek in 1987 had ik één feit bewust niet wereldkundig gemaakt. In de sober ingerichte kamer van Bilgili trof ik een pakket *kranteknipsets* aan over de moord op Olaf Palme in Stockholm. Waarom zou een Koerdische advocaat in Deventer, die met de PKK wilde breken, zo'n belangstelling hebben voor de affaire-Palme? Voor de rest was zijn kamer zo goed als leeg. Ik heb in de zomer van 1988 - informeel - Hans Holmer, de ontslagen leider van het onderrock in Zweden,

Ex-politiecommissaris R.W. van Soest: 'Je gaat natuurlijk op zoek naar een motief in beide affaires'

opgezocht. Hij woont tegenwoordig in Wenen en trok met groot plezier een middag voor me uit. Ik wist dat zijn onderzoek naar de betrokkenheid van PKK-Koerden bij de moord op Palme op een volslagen echee was uitgelopen. Een saaneenschakeling van de grootste blunders. Maar betekende dat ook dat Holmer bij zijn verdenking de plaak volledig had misgeslagen?

Op grond van zijn nadere studie, gegevens van het *Bundeskriminalamt* in Mecklenburg (afkomstig uit verhoren van in Duitsland gevangenen genomen Koerden) en vertrouwelijke informatie van de voormalige politiecommissaris Hans Holmer, schreef R.W. van Soest in februari 1990 zijn nota voor de officier van justitie in Zutphen, mr. G.J. de Haas.

Daarin stelde hij vast dat over de motieven van de PKK om Palme te vermoorden geen twijfel hoefde te bestaan. In de (besloten) traditionele najaarsbijeenkomst van het PKK-kader in 1985 in Keulen was, volgens de inlichtingendiensten van verschillende landen, op een negatieve en agressieve manier over Olaf Palme en Zweden gesproken - zo bleek na de moord op de Zweedse premier. Zoals ieder politiekorps heeft ook Deventer een vertegenwoordiger van de politieke inlichtingendiensten in zijn midden, die via de eigen kanalen informatie inwon over de vergadering in Keulen. Er was een boel rancune. PKK-leider *Abdullah Ocalan* kreeg geen verblijfsvergunning in Zweden, hoewel zijn vrouw in Stockholm woonde. Zweden verklaarde de PKK tot terroristische organisatie, nadat PKK-leden twee 'overlopers' hadden vermoord. De daders zitten nog steeds gevangen. Daarnaast werden negen PKK'ers uitgewezen wegens staatsvijandige activiteiten. Na de moord op Palme werden in Duitsland bandopnamen van telefoongesprekken geanalyseerd waaruit viel af te leiden dat de PKK de moord op Palme voorbereidde.

Van Soest: "In diezelfde periode werd Mahmut Bilgili van vooraanstaand PKK-lid een heimelijke Rizgari-sympathisant. Mijn theorie is dat de executie van Palme de jonge advocaat te ver ging en dat hij zich daar-

'Mijn theorie is dat de executie van Palme de jonge advocaat te ver ging'

om definitief van de PKK distancieerde. Ik ga ervan uit dat hij na de moord op geraffineerde wijze de Zweedse politie de informatie heeft verschaft die leidde tot de onbesuisde opsporingsacties van Hans Holmer. Bilgili had er de kennis en de positie voor. In januari 1987 werd de door commissaris Holmer gearresteerde groep Koerden, die onder leiding stond van Bilgili's voormalige kompanen *Huseyin Yildirim*, in Stockholm vrijgelaten. De Koerden waren trots, dat justitie bakzeil moest halen, maar woedend over het verraad in eigen kring.

Van Soest: "Ik denk dat daarom in februari 1987 - na een tribunaal en martelingen in het huis in Hengelo - de moord op Bilgili werd gepleegd en in maart 1987 de aanslag in de schouwburg, waar Bilgili's vrienden uit Deventer en een aantal Zweedse connecties aanwezig waren.

Na het indienen van zijn verzoek om een vervolgonderzoek duurde het lang voordat er iets gebeurde. De officier van justitie in Zutphen probeerde de Deventer commissaris te paaien met het voorstel zijn plan voor te leggen aan de landelijk officier van justitie terrorismebestrijding, mr. H.J. den Os. Aangezien Van Soest lid was van diens adviescommissie informeerde hij na een paar weken of mr. Den Os al iets uit Zutphen had ontvangen. Nee dus. Op verzoek van Den Os stuurde Van Soest hem zijn nota en voorstellen rechtstreeks toe. Zutphen boos, de landelijk officier voorzichtig: "Laten we de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) maar eens om advies vragen."

Hoewel Van Soest keer op keer te horen kreeg dat de CRI de zaak in behandeling

had, vertelde een CRI-functionaris hem dat hij pas na twee maanden opdracht kreeg van de landelijk officier om de Deventer affaire te onderzoeken. Behalve de teleurstelling over deze vertraging moest de commissaris ook even slikken toen hij merkte dat de magere reputatie van de hem toegewezen CRI-functionaris de lachlust van zijn korps opwekte.

Na overleg met Van Soest slaagde de CRI erin een advies aan de officier van justitie in Zutphen te produceren dat de visie van de Deventer commissaris onderschreef. Er waren inmiddels vier maanden verstreken sinds Van Soest zijn nota met voorstellen indiende, maar er gloorde licht aan de horizon. Mr. Den Os had zijn functie als landelijk officier terrorismebestrijding overgedragen aan mr. S. Zwerter, officier van justitie in Zwolle. "Van mij zou je de ruimte krijgen," zei hij op 31 mei 1990 tegen mij," vertelt commissaris Van Soest, "maar Zutphen ligt dwars. Ik kan niks afdwingen, hoogstens eens gaan praten." Zo lagen de verhoudingen: de landelijk officier terrorismebestrijding was overgeleverd aan de luimen van een lokale officier. Het gesprek leidde ertoe dat Van Soest, samen met de CRI, een 'aanvalsplan' mocht maken, dat voorzorg in het opsporen en verhoren van diverse PKK-vertegenwoordigers in Nederland en daarbuiten. Toen hij half juni 1990 het plan met de Zutphense officier mr. G.J. de Haas besprak, werd het gekortwiek: Van Soest moest eerst maar eens beginnen met eenvoudige onderzoeken, dicht bij huis. Dat accepteerde de commissaris schoorvoetend. Hij was ervan overtuigd dat ook een summer vervolgonderzoek de juistheid van zijn visie zou aantonen en alsnog tot een adequate speuractie zou leiden.

De commissaris: "Daarna ben ik ontploft. In plaats van eindelijk aan het werk te gaan, bedacht rechter-commissaris mr. R.B.M. Kavenijes in Zutphen de zoveelste verdragsgestek: de nieuwe leider van het recherchebijstandsteam zou advies moeten uitbrengen over het aan alle kanten commentarierende en aangepaste plan. Dat was nota bene mijn opvolger die ik zelf had opgeleid en die continu in de zaak-Bilgili had meegedraaid. Hij belde me meteen op en zei: "Dof, daar begin ik natuurlijk niet aan." Toen de rechter-commissaris vervolgens een afspraak afzegde met de mededeling geen behoefte te hebben aan een nadere toelichting, was voor mij de mast vol."

Op 22 juni 1990 schreef commissaris R.W. van Soest een brief aan alle betrokkenen. "Hiermede bevestig ik u mijn besluit om, naar aanleiding van de totale gang van za-

Hebben reclamemensen verstand van commerciële communicatie?

Hebben ze er verstand van, vraagt Paul Postma zich af in *NieuwsTribune* van morgen. Postma, partner in het organisatie-adviesbureau Moret Ernst & Young, zegt dat de zucht naar houvast soms op het krampachtige af is. Hoeveel kennis hebben reclamemensen van perceptie? Bij gebrek daaraan is er maar één oplossing: gewoon tellen. Als je dat ook al niet doet, is reclame net luchtstelen. Dan worden nietszeggende begrippen als 'creativiteit' belangrijk, want sommige mensen kunnen mooier luchtstelen dan andere.

In diezelfde nummer, dat marktonderzoek als thema heeft, komt ook onderzoek goeroe

Peter van Westendorp met een handvol controversteleeringen. Merkvoorkeur is volgens hem niet gebaseerd op associatiewerken maar op gewoning. Zijn overtuiging is dat reclame veel-er psychologische waarden toevoegt aan de reclame zelf dan aan de merken. Als de praatjes en plaatjes in de reclame aansluiten bij de cultureel bepaalde belevingswereld van het moment, neemt de kans toe dat de merkconferentie wordt waargenomen en dat versterkt de 'presence' van het merk.

Ook in dit nummer het verhaal over een agent voor illustrators, Topdrawers, die financieel bijna de nek werd omgedraaid door een

reclamebureau dat op zijn beurt weer onder druk stond van een klant, Eiermit. Deze klant meent dat het voor hem verrichte illustratiewerk plagiaat is op de beroemde Amerikaanse tekenaar Steinberg. In *NieuwsTribune* van morgen.

**NIUWS
TRIBUNE**

Het adverteerdersvakblad dat zoveel marketing in zijn kolommen doet:
03240-42020

ZOMAARWATVROUWELJKHEID

Toen Betty noot gemeende gevoelens opriep, paarde zij perfecte rust, innemende manieren aan onkreukbare intelligentie. Ik ontmoette haar voor het eerst in 1988 tijdens de internationale conferentie in Oxford en Londen over de Holocaust. Ze was geschokt door het antisemitisme dat de kop opstak. Toen ze trouwde, wist ze niets van het joodse geloof, maar ze raakte er al snel intens bij betrokken. Over haar negen kinderen zei ze: mijn echtgenoot was een heel hele familie, werd verboden haar gesprek met: "Van-... daag - zondag 10 november - staat ze bij Maxwells graf op de Olijberg, elegant en trouw tot in de dood. Tervijl haar echtge-

men twee keer per jaar bijeen met Kerstin en op vaders verjaardag. Dan overhandigde Betty hem een album met perskaipfels over hemzelf. Hun oudste zoon stierf nadat hij na een auto-ongeluk zeven jaar in coma lag. Toen alle kinderen hun eigen weg gingen, kon ze eindelijk te geven aan haar verlangen. "Ik heb een intellectuele nie. Zonder uitdaging van de geest zou ik heel ongelukkig zijn. Vier jaar lang stond ze om kwart voor zes op studeerde in Franse letterkunde aan St. Hugh's in Oxford. Werkte daarna vijf jaar aan haar proefschrift over 'The Art of Letter Writing 1789-1830, gebaseerd op een brievencollectie van haar fa-

milie. "Maar zelfs toen ze Dr. Maxwell was bleef ze in de eerste plaats de plichtgetrouwe echtgenote van de magenaar. Ontving vrouwen die voor hem belangrijk waren, internationale scheikunde Nobelprijswinnaars, en andere topwetenschappers. Nooit haar eigen vrienden en vriendinnen. Hoewel Maxwell zijn grote huis Headington Hall aan de rand van Oxford Betty's domein noemde. Zelf verbleef hij in zijn flat in Londen, met plaren van groen marmer, met goud, reusachtige wandtafelen en zeventiende-eeuwse schilderijen. Hij sliep letterlijk boven zijn werk en op het dak stond de helikopter.

"Als je je man liefhebt," zei ze, "bijd je ook een kloekinstinct. Ik kon hem in de zakenwereld niet bijstaan. Ik ben geen zakenvrouw, maar je kunt met de verandering mee lijden en 'n wonden rachten. Na meer dan veertig jaar samen rond ze maar één eigenschap van Bob egerlijk: zijn ongeduldig gesproken. Next next. Ze citeerde Henry de Montherlant: "Tu m'as rendu fades tous les hommes, et médiores tous les destins." "Door jou vond ik alle mannen onbeduidend en elk bestaan middelmatig." B.

Na de aanslag in de Deventer Schouwburg, waar de Koerdische gemeenschap op 15 maart 1987 haar nieuwjaarsfeest vierde

ken en de daaruit ontstane onwerkbaar en onverteerbare situatie, het voorstel voor een vervolgonderzoek in de zaak-Bilgili terug te nemen. De gang van zaken wordt gelannarist door gebrek aan voortvondheid, door onduidelijkheid en door gevoel met mijn persoonlijke en functionele integriteit, hetgeen voor mij zonder meer onacceptabel is.

Blijkens een brief van officier van justitie mr. G.J. de Haas aan de korpschef van de Deventer politie (27-6-1990) was het parket in Zutphen opgelucht dat Van Soest de handdoek in de ring gooid. In de brief haalt De Haas rechter-commissaris Keuren aan, die 'geen enkele aanleiding ziet (...) nadere opsporingshandelingen op te dragen (...) met name gelet op het grote tijdsverloop'. De officier kondigt aan de verschillende gerechtelijke vervolgonderzoeken te zullen sluiten.

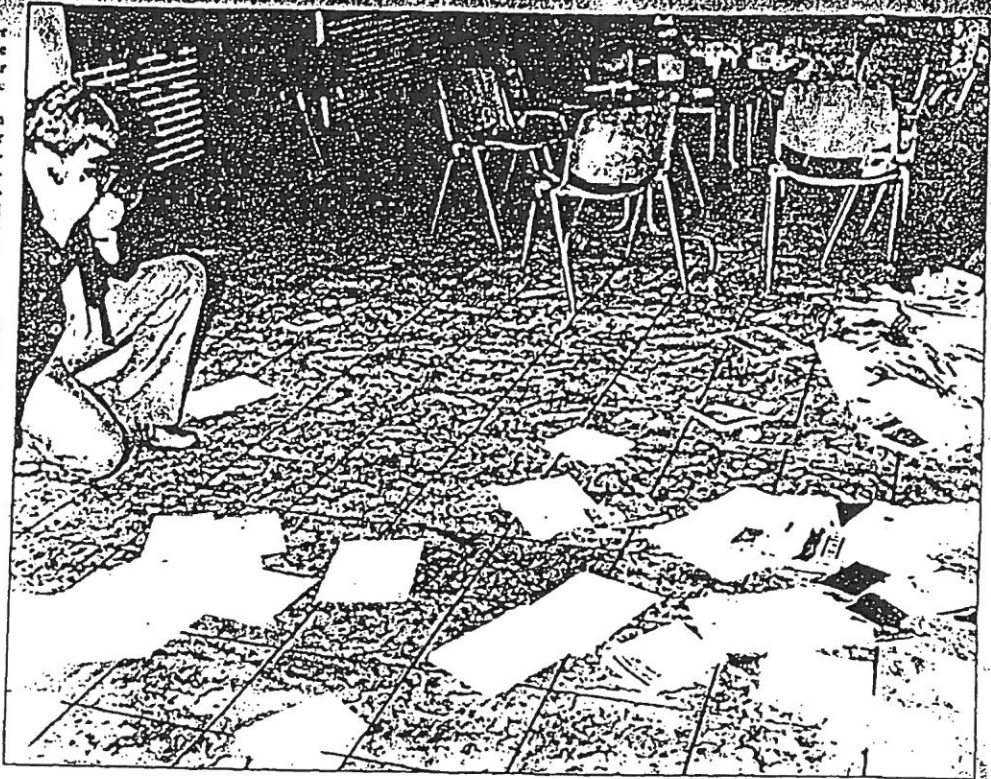
Van Soest: 'Ik denk niet eens dat vertreekselijke persoonlijke verhoudingen de doorslag hebben gegeven bij het volslagen gebrek aan medewerking. Het is nog veel erger, in Zutphen heeft men een broertje dood aan alles wat initiatief vergt of slagvaardig optreden vereist. Men maakt zich drukker over het feit dat ik rechtstreeks stukken stuur aan de landelijke officier van justitie dan over het oplossen van een moord.'

Tekendend voor de werkwijze in dit arrondissement noemt Van Soest een voorval uit oktober 1990, toen een verdachte in een Duits PKK-proces meedeelde een verklaring over de moord op Mahmut Bilgili te willen afleggen.

De commissaris: 'Een gesprek met deze verdachte stond in mijn plan, waarvan de uitvoering werd tegengewerkt. Er vertrok alsnog een heel gezelschap naar Duitsland; vertegenwoordigers van gemeentepolitie, recherchebijstandsteam, CRI, vergezeld door de officier van justitie en de rechter-commissaris. Bij zo'n opgetuigde delegatie wilden de Duitsers niet achterblijven; ook aan hun kant werden de nodige autoriteiten opgetrommeld. Het gevolg was dat de verdachte geen woord meer zei.'

Toen R.W. van Soest zijn voorstel voor een vervolgonderzoek in de zaak-Bilgili officieel had teruggetrokken vond hij het gewenst zijn Zweedse collega's op de hoogte te brengen van de jammerlijke gang van zaken en zijn spijt te betuigen over het feit dat hij hen wellicht had bij gemaakt met een dode mus. Hij sprak daarover met detective-superintendent Bengt Widlund, verbindingsofficier in de Zweedse ambassade in Den Haag. De informatie die Widlund vervolgens doorgaf aan Stockholm was van dien aard dat tot twee keer toe vertegenwoordigers van de Zweedse politie naar Nederland kwamen, onder andere om zich te verdiepen in de moord op Mahmut Bilgili, de aanslag in de Deventer schouwburg en de mogelijke relatie tussen deze misdrijven en de moord op Olaf Palme. Van deze bezoeken hoorde Van Soest achteraf, toen zijn Zweedse collega's telefonisch hun verbazing uitspraken over zijn afwezigheid bij de gesprekken met mr. Zwerver en vertegenwoordigers van de CRI.

Op het gevaar af als een rancuneuze recalcitrant te worden afgeschilderd besloot Van Soest dit voorjaar, toen hij definitief werd afgekeurd, geen genoegen te nemen met het in de doofpot verdwijnen van de zaak-Bilgili. Hij geeft het toe: niet meer

'De procureur generaal is bijvoorbeeld afgegaan op mededelingen van betrokkenen dat er in Zweden geen belangstelling zou bestaan voor de affaire'

uitsluitend omdat hij geen genoegen neemt met justitiële laksheid, maar ook om zijn zelfrespect te behouden.

Na een lange wachttijd kreeg Van Soest een onderhoud met de procureur-generaal bij het gerechtshof in Arnhem, mr. J.H.G. Boekraad, die hem vervolgens (zie het citaat aan het begin van dit stuk) schriftelijk de hemel in pries, toef dat het optreden van het openbaar ministerie niet fraai was geweest, maar besloot de zaak te laten rusten. 'Hij wilde geen gedonder, zo vlak voor zijn vut en heeft zich door het parket in Zutphen op het verkeerde been laten zetten,' betoogt de inmiddels voormalige Deventer commissaris. 'De procureur-generaal is bijvoorbeeld afgegaan op de mededeling van betrokkenen dat in Zweden geen belangstelling zou bestaan voor de hele affaire. Ik heb meteen B. Widlund gebeld op de Zweedse ambassade, die in Stockholm informatie is gaan inwinnen. Daar kreeg hij het tegenovergestelde te horen van wat het openbaar ministerie bewoerde.'

B. Widlund: 'De heren Carlsson en Lindström vertelden mij dat zij grote belangstelling hadden voor de theorie van Van Soest en dat zij graag - via de daarvoor gezegende kanalen - wilden samenwerken bij een vervolgonderzoek.'

Er bleef Van Soest nog maar één weg open. Via het kamerlid H.F. Dijkstal (VVD), lid van de vaste commissie voor de politie, kwam zijn dossier terecht bij de minister van Justitie met het verzoek een objectief oordeel te laten vellen over de gang van zaken, bijvoorbeeld door een andere procureur-generaal. Dat was in juni van dit jaar. Dijkstal: 'Vanaf dat moment heb ik bij minister Hirsch Ballin een aantal keren aangedrongen op een antwoord aan Van Soest. Tevergeefs.'

Maar toen Vrij Nederland meldde zich bij de Zutphense officier (mr. G.J. de Haas voor wederhoor en openis is er op het ministerie van Justitie tijd voor een briefje aan Van Soest namens de minister, ondertekend door J. Suyver, directeur-generaal

Politie. Opnieuw wordt de loftrampet gestoken over zijn integriteit en reputatie. De zaak is grondig onderzocht (zonder Van Soest te horen - J!), maar procureur-generaal Boekraad heeft gesproken, wie is de minister dan nog om te interveniëren?

Nu aan alle formaliteiten is voldaan, heeft het ministerie van Justitie geen behoefte meer aan een weerwoord. De heer De Haas laat via de Zutphense persofficier weten dat een gesprek onmogelijk is omdat Van Soest niet meer bij de politie werkt en de zaak-Bilgili onder de rechter is. Vooral dat laatste lijkt een doodoener. Misschien dat er bij Interpol nog een verzoek ligt uit 1987 om een of andere PKK'er op te sporen, maar de grief van Van Soest is nu juist dat de Zutphense justitie en vervolgens alle andere instanties tegenhouden dat er iets onder de rechter komt. Mr. Den Oo geeft geen commentaar, omdat is afgesproken Vrij Nederland naar de procureur-generaal te verwijzen. Mr. W. Sorgdrager, de opvolger van procureur-generaal P.G. Boekraad in Arnhem, is ook al door Zutphen op de hoogte gebracht van een mogelijke VN-publiekatie. Ze conformeert zich aan het oordeel van haar voorganger en schenkt ons een algemene, uiterst diplomatische wijsheid: 'Ik sta natuurlijk langs de zijlijn, ook al heb ik de dossiers bestudeerd. Maar het zou toch belachelijk zijn als een politiemann mogelijkheden ziet tot onderzoek en het openbaar ministerie had daaraan geen behoefte?'

'Zo is het maar net,' reageert Van Soest. De ex-commissaris: 'Nu zitten we met een justitieel apparaat dat uit onbekwaamheid en rancune onderzoek in een moordzaak laat stoffen, waarin mensen langs elkaar heen werken en competentieoerlogen uitvechten, een apparaat dat de politie van een bevriend land laat barsten, dat elkaar deks zo gauw iets fout gaat, dat denkt een commissaris van politie zoet te kunnen houden door hem over zijn bolletje te laten. Een apparaat dat een mens de trots op zijn werk afpakt.'